

GRAŻYNA JARZĄBEK-BIELECKA¹, KATARZYNA PLAGENS-ROTMAN², MAŁGORZATA MIZGIER³, PIOTR MERKS⁴,
MAGDALENA CZARNECKA-OPERACZ⁵, WITOLD KĘDZIA¹, MAREK BIELECKI⁶

Medyczne i humanistyczne zagadnienia związane z psychodermatologią w praktyce lekarza rodzinnego, ginekologa i seksuologa

Medical and humanistic issues related to psychodermatology in the practice of a family doctor, gynecologist and sexologist

¹Pracownia Ginekologii Wieku Rozwojowego i Seksuologii, Klinika Ginekologii, Katedra Perinatologii i Ginekologii, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

²Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Hipolita Cegielskiego w Gnieźnie

³Zakład Dietetyki, Katedra Nauk Biomedycznych i Nauk o Zdrowiu, Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

⁴Wydział Lekarski, Collegium Medicum, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

⁵Klinika Dermatologii, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

⁶Apteka „Medica”, Środa Wielkopolska, Nekla Wielkopolska

KEYWORDS

medicine, humanities, dermatology, sexology, gynecology

SUMMARY

A family doctor, as well as a sexologist, gynecologist, in his medical practice encounters problems related to skin diseases significantly affecting the sense of femininity or masculinity. An example of such an issue, especially in gynecology of developmental age, is the problem of skin changes associated with androgenization syndromes.

Typical dermatological diseases are sometimes associated with enormous pain, not only physical, but also mental, resulting from the fact that skin disease processes significantly disfigure the body, lower self-esteem and significantly affect the sexual sphere.

Selected aspects related to the holistic approach to the issue of pain and suffering, also related to skin lesions, are presented. This issue, like all medical fields, is a source of philosophical reflection. It is inseparable from psychodermatology.

The experience of the SARS-CoV-2 coronavirus pandemic, taking into account skin lesions, also prompts a similar search.

Życie jest jak fortepian. Białe klawisze to szczęśliwe dni. Te czarne to smutne dni. Ale potrzebne są i te białe i te czarne, aby móc stworzyć piękną muzykę.

A. Vece

W swej praktyce lekarz rodzinny, seksuolog, ginekolog spotykają się z problemami związanymi z chorobami skóry, które mają znaczny, negatywny wpływ na poczucie kobiecości czy męskości.

Przykładem takiego zagadnienia, zwłaszcza w ginekologii wieku rozwojowego, jest problem zmian skórnych związanych z zespołami androgenizacji.

Do objawów takich należą trądzik i hirsutyzm. Choć owłosienie nie odgrywa istotnej roli w procesach

fizjologicznych, to jednak rozmieszczenie owłosienia w miejscach typowych dla płci męskiej wraz ze współtowarzyszącymi zmianami skórnymi o charakterze trądziku są przyczyną znacznego dyskomfortu, wręcz przyczyniają się do zakłócenia normalnego funkcjonowania, rzutując na rozwój psychoseksualny i społeczny. Pacjentki takie potrzebują konsultacji na temat swoich obaw nie tylko w kontekście medycznym, ale także psychologicznym i dietetycznym.

Większość badaczy zgadza się, że hirsutyzm, zwłaszcza stowarzyszony z trądzikiem, niekorzystnie wpływa na pewność siebie i samoświadomość, co z kolei prowadzi do wycofania się z życia społecznego i dalszych trudności w życiu społecznym (1-3).

Typowe choroby dermatologiczne wiążą się niekiedy z ogromnym bólem nie tylko fizycznym, ale i psychicznym,

wynikającym z faktu, że procesy chorobowe skóry znacznie oszpecają pacjenta, obniżają samoocenę, rzutując istotnie także na sferę seksualną.

Problemy takie wymagają szczególnego podejścia do pacjenta, uwzględniającego nie tylko aspekty medyczne. Ze względu na fakt, że procesy chorobowe skóry niekiedy istotnie wiążą się z ogromnym cierpieniem, oszpeceniem ciała, obniżeniem nastroju, samooceny, z negatywnym wpływem na poczucie kobiecości czy męskości, doszło do wyodrębnienia się dziedziny, jaką jest psychodermatologia.

Psychodermatologia odnosi się do holistycznego podejścia do chorób skóry, obejmujących nie tylko umysł i skórę, ale także skórne skutki stresu psychicznego. Chorzy np. z łuszczycą, bielactwem i pokrzywką doświadczają bólu i cierpienia natury psychicznej, co objawia się lękiem, dystymią i depresją. Obniżenie samooceny, poczucia kobiecości, męskości negatywnie wpływa na funkcjonowanie w sferze seksualnej i relacje partnerskie (1, 4, 5).

Również i w takich kontekstach obserwacje lekarskie pozwalają dostrzec i potwierdzić wiedzę z zakresu filozofii medycyny: choroba, związany z nią ból i cierpienie są konceptualizacją dezorganizacji całego świata pacjenta. Zaburza to obraz samego siebie (w dermatologii szczególnie się to wyraża), zmienia postawę pacjenta wobec świata jako osoby. Istotne jest wielostronne rozpatrywanie etiologii choroby, obejmujące m.in. przyczyny somatyczne, wrodzone, genetyczne, społeczne, środowiskowe, ale także psychiczne, co odgrywa szczególną rolę w psychodermatologii. Wiele chorób skóry istotnie wiąże się z uwarunkowaniami psychosomatycznymi i warto je rzeczywiście rozpatrywać holistycznie.

Ból i cierpienie fizyczne (somatyczne) bezpośrednio wynikają z dysfunkcji w organizmie. Choroby skóry w sensie psychologicznym mogą w sposób istotny obniżyć poczucie własnej wartości i atrakcyjności osoby. W tym kontekście szczególnym zagadnieniem są problemy związane z wenerologią, zwłaszcza w kontekście chorób przenoszonych drogą płciową (STD). Uogólniając nieco, choroby skóry, nie tylko te, które objawiają się bólem somatycznym, rzutują na sferę psychoemocjonalną, dając też w efekcie cierpienie duchowe. Warto spojrzeć na te problemy także przez pryzmat nauk humanistycznych (4-8).

Doświadczenie medycyny pokazuje, że skupienie się w opiece lekarskiej wyłącznie na sferze somatyki absolutnie nie wystarcza, co szczególnie widać w tak bardzo współczesnym kontekście pandemii koronawirusa. Zakażenie koronawirusem może przebiegać z problemami dermatologicznymi. Na skórze mogą pojawić się zmiany podobne do rumienia wielopostaciowego, odmrożeń czy pokrzywki. Hiszpańska Akademia Dermatologii i Wenerologii (AEDV) jednoznacznie potwierdza agresywny wpływ koronawirusa na skórę. Podobne doniesienia

wynikają z badań przeprowadzonych m.in. we Włoszech oraz w Chinach – u ponad 20% chorych na COVID-19 zaobserwowano schorzenia skóry. Wpływ na pojawienie się problemów dermatologicznych mogą mieć również pośrednie czynniki, m.in. stres towarzyszący zachorowaniu na COVID-19.

Dermatolodzy powołują się również na analizy prowadzone przez amerykańską fundację Lupus, reprezentującą pacjentów chorych na toczeń rumieniowaty, z których wynika, że owi pacjenci są bardziej podatni na zakażenie z powodu koronawirusa (7, 9-11).

Te i inne współczesne problemy w medycynie pokazują, że wiele osób doświadcza cierpienia zarówno w obszarze fizycznym, socjalnym, psychologicznym, jak i duchowym. Zwłaszcza u osób chorych na nowotwory pojawia się utrata sensu życia oraz brak nadziei i wiary w możliwość pomocy. Każdy z obszarów człowieczeństwa może stać się czynnikiem indukującym powstanie tzw. bólu totalnego. Somatyczny ból może powodować totalne cierpienie, zwłaszcza gdy postępowanie przeciwbólowe nie daje skutku. Dzieje się tak też wtedy, gdy chory nie wierzy w skuteczność leczenia. Tu szczególnie istotne jest indywidualne podejście do pacjenta zarówno w kwestii medycznej, jak i psychologicznej.

Doświadczenie choroby może jednak motywować dotkniętą nią osobę do działania, przewartościowania filozofii życiowej, tak by dalej trwać i nadać życiu nową wartość. W przypadku chorób skóry na dalszy plan w takim wartościowaniu schodzi przywiązywanie wagi do wyglądu (1, 6-8).

Czasy, w których żyjemy i współczesne doświadczenie COVID-19 także skłaniają do podobnych przemyśleń nad wartością życia – ludzkość stanęła w obliczu pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 i jak podkreślono, jest to także szczególne wyzwanie dla dermatologów, gdyż choroba wiąże się z poważnymi problemami skóry (7, 9-11).

Biorąc pod uwagę zdecydowanie bardziej skomplikowaną naturę współczesnej medycyny, próby opisanie medycyny jako sztuki leczenia lub nauki badającej pojedyncze osoby uważa się za niewystarczające. Medycyna nie może być ograniczana do fizyki, chemii czy biologii, może jednak częściowo czerpać z tych dziedzin. Z drugiej strony, medycynę łączy ze sztukami pięknymi charakterystyczna cecha rozumowania produktywnego, służącego praktycznym celom. Z tego powodu, w świetle dzieła Pellegrino i Thomasmy, należy się odnosić do medycyny jako najbardziej naukowej dziedziny spośród nauk humanistycznych, a także najbardziej humanistycznej wśród nauk ścisłych. Według Pellegrino i Thomasmy nie jest to ani czysta nauka, ani prawdziwy przykład sztuk pięknych – medycyna nie jest ani jedynie sztuką, ani nauką we współczesnym sensie tych terminów. Medycyna jest odrębną dziedziną, *tertium quid* (trzecią, pośrednią możliwością) pomiędzy sztuką i nauką, odmienną od obu (7, 8).

KONFLIKT INTERESÓW
CONFLICT OF INTEREST

Brak konfliktu interesów
None

ADRES DO KORESPONDENCJI

Grażyna Jarząbek-Bielecka
Klinika Ginekologii
Katedra Perinatologii i Ginekologii
Uniwersytet Medyczny
im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
ul. Polna 33, 60-535 Poznań
tel.: +48 618-419-278
grajarz@o2.pl

nadesłano: 13.08.2020

zaakceptowano do druku: 3.09.2020

PIŚMIENNICTWO

1. Sheno SD, Prabhu SS: Psychodermatology: An Indian Perspective. *Clin Dermatol* 2018; 36(6): 737-742.
2. Jarząbek-Bielecka G, Warchoń-Biedermann K, Kędzia W: Idiopathic hirsutism – medical and psychological aspects. *J Med Sci* 2014; 83(4): 308-312.
3. Mizgier M, Jarząbek-Bielecka G, Opydo-Szymaczek J et al.: Risk factors of overweight and obesity related to diet and disordered eating attitudes in adolescent girls with clinical features of polycystic ovary syndrome. *J Clin Med* 2020; 9(9): 1-18.
4. Przybylska R, Plagens-Rotman K, Jaracz K et al.: Lichen sclerosus as a clinical problem. *Post Derm Alerg* 2018; 6: 644-648.
5. Plagens-Rotman K, Przybylska R, Adamski Z, Czarnecka-Operacz M: Skin and mucous membranes' manifestations of dermatological diseases within the genital area in females. *Post Derm Alerg* 2018; 2: 199-203.
6. Jarząbek-Bielecka G: Podstawy etyki i filozofii w medycynie w świetle rozważań Edmunda D. Pellegrina i Davida C. Thomasmy – zagadnienia wybrane. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego, Poznań 2019.
7. Jarząbek-Bielecka G, Madziar K, Bojanowska K et al.: Zarys problemu cierpienia i bólu w praktyce lekarza rodzinnego. Wybrane aspekty medyczne i humanistyczne także kontekście pandemii koronawirusa SARS-CoV-2. *Med Rodz* 2020; 1: 22-25.
8. Jarząbek-Bielecka G, Stachewicz K, Jarząbek M et al.: W stronę filozofii w medycynie i pielęgniarstwie – antropologiczne i etyczne aspekty seksuologii. *Pielęgniarstwo Polskie* 2019; 4: 403-406.
9. Bouaziz JD, Duong T, Jachiet M et al.: Vascular skin symptoms in COVID-19: a french observational study. *J Eur Acad Dermatol Venereol* 2020; 34(9): e451-e452.
10. Catalá Gonzalo A, Galván Casas C: COVID-19 and the Skin. *Actas Dermosifiliogr* 2020; 13: S0001-7310(20)30131-9.
11. National Health Commission and National Administration of Traditional Chinese Medicine of the People's Republic of China. Protocols for Diagnosis and Treatment of COVID-19 (7th Trial Version).